

Küresel Salgında Terör Propagandası

Küresel Salgında Terör Propagandası [1]

Erol BURALI[2]

Terör Örgütleri ve Propaganda İlişkisi

Terör örgütleri ile propaganda arasında sıkı bir bağ bulunur. Terör eylemlerini geniş kitlelere duyurarak toplumda korku yaratmak belki de terör örgütlerinin birincil propaganda amacı sayılabilir. Terör eylemleriyle yaratılan bu korku ortamını daha yaygın hale getirmek, hatta eylemlerini ve isimlerini uluslararası kamuoyuna duyurmak terör propagandasının vazgeçilmez amaçları arasındadır. Esasen terör örgütlerinin hem varlıkların sebebi hem de hayatta kalabilmelerinin temel dayanağının propaganda olduğunu da söylemek mümkündür.

Bu açıdan bakıldığında, terörizmin amacı olabildiğince çok insan öldürmek değil, kitlelerin terör eylemlerinden mümkün olduğunca fazla etkilenmesini sağlamak olduğu görülebilir. Terörizmin temel hedefi; kitlelerin dehşete kapılmasını, bir umutsuzluk içerisinde terör örgütlerinin isteklerine boyun eğmekten başka çare olmadığını düşünmesini sağlamak olarak ifade edilebilir.

Hesaplanmış adımlarla ilerleyen terör hareketlerinin temel hedefi; toplumlar üzerinde olumsuz psikolojik etkiler yaratmak, toplumda yaratılan bu etkilerin sonucunda ise siyasi karar alıcıların karar alma mekanizmalarına dokunarak kendi lehlerinde bir takım kararlar alınmasını sağlamak üzere propaganda yapmaktır.

Terör örgütleri için propaganda o denli önem taşımaktadır ki, silahlı eylemler bile düşmanı yok etmek için değil, propaganda amaçlı olarak gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle silahlı eylemler terör örgütleri tarafından silahlı propaganda olarak adlandırılmaktadır. Silahlı propaganda, devletin temel düzenini değiştirmek isteyen terör örgütlerinin, amaçlarını gerçekleştirebilmek, güçlü oldukları imajını kamuoyunda oluşturabilmek için silahlı güç kullanmak suretiyle giriştikleri eylemlerdir (Yurttutan, 2007 ss.44,45).

Terör propagandasının temel amacı; halk arasında bir korku psikolojisi yaymak, sempatanlarına ve üyelerine örgütün güçlü olduğu imajını vermektir. Terör örgütleri, mevcut sistem içerisinde yönetimi elinde bulunduranların emniyet ve düzeni sağlayamayacağı algısını yaratmak için halkın zihinlerini bulandırıcı nitelikte eylemler ve sözlü propagandaya başvururlar. Bu çerçevede terör örgütlerince bir psikolojik savaş silahı olarak kullanılan terörün, propagandayı bütün yönleri ile uyguladığı görülür. Bütün terör örgütleri gerçek güçleri ile tamamen orantısız olarak, sadece yarattıkları panik ve korku ortamı ile başarıya ulaşmayı ümit ederler (Sümercan, 2010, s.22).

Başarıya ulaşmayı ümit eden terör örgütleri propaganda silahını her fırsatta kullanırlar. Önerine düşen her fırsatı kendi lehlerinde kullanmak isteyen terör örgütleri bu fırsatları değerlendirip halkın duyu, düşünce, tutum ve davranışlarını etkilemek isterler. Örneğin güvenlik güçlerinin terörizmle mücadelede tavrı ve davranışlarını suistimal eden terör örgütleri, yapılan doğru ve hukuki bir davranış dahi kendi lehlerine çevirmek için propaganda silahını kullanabilirler.

Bu çerçevede düşünüldüğünde, dünyanın şimdiye dek yaşadığı en büyük virüs salgılarından birisi olan ve Covid-19 salgını olarak isimlendirilen, şimdiye dek 700.000'den fazla insanın hayatını kaybetmesine neden olan salgın döneminin, terör örgütleri tarafından istisna edilebilecek "uygun" dönemler içerisinde değerlendirildiği de anlaşılmaktadır.

Covid-19 salgını döneminde terör örgütlerinin eylemselliği üzerine birkaç çalışma yapılmasına rağmen terör örgütlerinin propagandası üzerine çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışmada amaç; Covid-19 salgını döneminde terör örgütleri tarafından yürütülen propaganda faaliyetlerini incelemektir.

Din Motivasyonlu Terör Örgütleri Propagandası

İŞİD terör örgütü, salgın dönemini terör propagandası için kullanan örgütlerin başında geliyor. İŞİD'in koronavirüs salgını kullanarak sürdürdüğü propagandasını, apokaliptik hikayeleştirmeye dayandığı, salgını "Allah'ın gazabı" şeklinde nitelendirdiği görülmektedir. İŞİD El Naba dergisi aracılığıyla yürüttüğü propagandasında, "salgının Peygamber ve onun öğretilerine karşı çıkan herkes için Tanrı'nın cezası olduğunu" belirten başlıklar görülmektedir.

Yine El Naba'da yayımlanan bir yazıda "Koronavirüs salgınının Çin'de yayılmaya başlamasının temel nedeninin, bu ülkenin Uygur Müslümanlarına yönelik zulüm ve işkencelerine karşılık Çin ülkesinin cezalandırılması olduğu" ifade edilmektedir. Ayrıca İŞİD El Naba'nın 227'nci sayısında virüsün biyolojik bir silah olarak ürettiği tezini reddetmekte, virüsün "Allah'ın gazabı" olduğu fikrini savunmaya devam etmektedir.

El Naba'nın bir sonraki sayısında İŞİD, "Haçlıların En Kötü Kâbusu" başlıklı bir başyazı yayınlamaya "Allah'ın gazabı" teorisini daha da geliştirdi. Bu yazıda İŞİD, Batı ülkelerindeki sokağ çıkma yasağı ve evde kalma yasaklarından kaynaklanan ekonomik kayıpları ön plana çıkardı. İŞİD propaganda dergisinin bu sayısında, Batılı "Haçlı" ülkelerinin, salgın döneminde İŞİD ve İŞİD' biat eden örgütleri hedef alan operasyonlar düzenlemeyi bırakacaklarını umduğunu vurgulandı. Örgüt ayrıca, "putperestlerin hapisanelerinde tutulan İŞİD mahkûmlarının serbest bırakılması" çağrısında bulundu.

İŞİD söyleminin aksine, El-Kaide terör örgütü salgından faydalanma girişimlerinde farklı bir yol izledi. El-Kaide'nin propaganda mesajları, Müslümanlardan destek alma ve daha fazla sempati toplamayı amaçlayan dini söylemlere dönüştü. El-Kaide "İnsanlık Balınan Midesinden Nasıl Kaçabilir: Koronavirüs Pandemisi Hakkında Öneriler ve Vahiyler" başlıklı bir bildiri yayınladı. E Kaide söz konusu bildiri ile bu dönemde Müslümanların yaşadığı zorlukları kabul ederken, aynı zamanda koronavirüs salgını sonrası döneme ilişkin görüşlerini de paylaştı.

İŞİD'in aksine El Kaide'nin koronavirüs söylemi, destekçilerini bu dönemde terörist eylemler düzenlemeye davet etmemektedir. Bunun yerine El Kaide, kendisine destek veren toplumların mevcut durumlarını tasvir etmeyi, kötü ekonomik koşulları ortaya koymayı, salgın nedeni ile camilerde ibadet edememe, Hac ve Umre'ye gidememelerini vurguladı. El Kaide ayrıca salgın döneminde işadamlarını örgüte ve destekçilerine bağış yapmaya çağırdı. Bununla birlikte, İŞİD gibi, El-Kaide söylemi de koronavirüsü "Allah'ın gazabı" olarak tanımladı. El Kaide, Allah'ın gazabından korunmaları için Batı ülkelerine İslam'a dönmeleri çağrısında bulundu (Qandil, 2020).

Bir başka araştırmaya göre İŞİD terör örgütü, koronavirüsü "Allah'ın askeri" olarak isimlendirmektedir. El Kaide'nin medya organı As-Sahab tarafından yayımlanan bir açıklamada; "Yaratan Allah, maddi gücünüzün ne kadar zayıf ve kırılan olduğunu sizlere göstermiştir. Artık herkesin Allah'ın en küçük askerinin testine dahi dayanamayan bu zayıflığı anlama vakti gelmiştir" denilerek koronavirüsün insanlığa manevi hususları anlatmak için Allah tarafından gönderildiği propagandası yapılmaktadır.

Başka bir İŞİD propagandasında ise koronavirüs salgınının bir hafta içerisinde 11 Eylül'de hayatını kaybedenlerden daha fazla insanı öldürdüğü, ABD'nin görüldüğü kadar güçlü bir ülke olmadığı, ayrıca dini istismar eden terör örgütlerinin kontrol altında bulundurduğu bölgelerde salgından ölen insan sayısının gelişmiş ülkelere göre daha az olduğu belirtilerek, batılı ülkeleri zayıf göstermeye, kendi kontrolleri altında bulunan bölgelere salgın hastalığın giremediğini ispat etmeye yönelik ifadelerle rastlanmaktadır (Meek, 2020).

Bununla birlikte El Kaide salgın dönemini, gayri Müslimleri bilgilendirme fırsatı olarak görerek kalpleri ve zihinleri kazanma stratejisini takip ederken, İŞİD ise bunun tersine mevcut kaos ortamını kullanarak "kafirlerle" terör eylemleri düzenlemeye teşvik eden yayınlar yapmıştır (Carlo, 2020).

İŞİD'in haftalık Arapça yayın yapan propaganda organı El Naba dergisi başlangıçta virüsün komünist Çin'e gönderilmiş ilahi bir ceza olduğunu öne sürerken, İran'da vakalar artmaya başladığında El Naba, bunun Şii "müşriklerle" yapılan bir uyan olduğunu ifade etmiştir. Boko Haram terör örgütü, virüsün İslam dinine mensup olmayanlar için bir ceza olduğunu iddia ederken; Endonezyalı bir İŞİD destekçisi salgının Bağladi'nin öldürülmesine karşı Allah'ın bir cezası olduğunu iddia etmektedir. Filipinler'deki İŞİD bağlantılı sosyal medya hesapları ise salgınla ilgili hükümetin emirlerine uyan Müslümanlara yönelik tehditler yayımlanmaktadır. Taliban ise salgına yönelik farklı bir yaklaşım geliştirerek, devam eden çözüme yönelik görüşmeleri de akılda tutmuş, bazı bölgelerde ateşkes ilan etmiş, karantina merkezleri kurmuş, halk sağlığı kampanyaları başlatarak salgının yayılmasını engelleme yönünde girişimlerde bulunmuştur (Hincks, 2020).

Aşırı Sağ Terör Örgütleri

Sadece din motifi terör örgütleri değil aşırı sağ örgütler de devletlerin salgından kaynaklanan zor dönemlerini istismar etmeye çalışarak propaganda faaliyetlerini artırmışlardır. Örneğin; "Hundred-Handers" ve "Nordic Resistance Movement" isimli örgütler salgın döneminde, örgütlerine eleman temin etmek maksadıyla nefret söylemi ve yabancı düşmanlığı propagandasını yaymaya devam etmişlerdir. Aşırı sağ hareketler ayrıca sınırların yabancılarla kapanmasını desteklenmiştir. Aşırı sağ örgütler, salgın bahane ederek mülteci meselelerinin üstünü örttükları iddiasıyla hükümetleri suçlayan propagandalarını artırmışlardır (Carlo, 2020).

Aşırı sağ örgütlerin bir kısmı, virüsün daha fazla yayılmasının "sistemin" çökmesine yardımcı olabileceği fikrini ileri sürerek, böyle bir olasılığın kendi amaçlarına hizmet edebileceğini öne sürmüşlerdir. Bu kapsamda aşırı sağ örgütler virüsün daha çok insana bulaştırılması gerektiği yönünde akıl almaz bir propaganda kampanyasına girmişlerdir. Aşırı sağ örgütler için salgın; korku ve belirsizlik ortamı yaratmak, "Yahudilere" ve "Müslümanlara" karşı düşmanlığı yaymak için ideal bir fırsat sağlamıştır. Bir takım aşırı sağ gruplar ise Müslümanların sosyal mesafelerini korumadan ibadet ettiklerine yönelik sosyal medya paylaşımlarıyla, salgının yayılmasından Müslümanları sorumlu tutan yayınlar yapmışlardır (Macklin, 2020).

Salgın döneminde, özellikle salgınla ilgili mesajlaşmaya odaklanan beyazların üstünlüğü savunucusu bir Telegram kanalı, kullanıcı sayısını 300'den 2.700'e çıkarmıştır. Aşırı sağ ve beyazların üstünlüğü gibi aşırı fikirlerin konuşulduğu Anti Defamation League de, koronavirüs ile ilgili Telegram mesajlarının son dört ayda hızla yayıldığını ileri sürmüştür. Bu mesajlarda aşırı sağ örgütler virüsün azınlıklar ve göçmenlere karşı bir silah olarak nasıl kullanılabileceğini içeren yazışmalar yaptıkları görülmüştür (Perrigo, 2020).

PKK Terör Örgütü

Dünya genelinde faaliyet gösteren hemen hemen tüm terör örgütleri salgın döneminde propagandalarını artıran PKK terör örgütü de bu fırsattan yararlanarak ağırlığını propaganda faaliyetlerine vermiştir. Irak'ın kuzeyinde Haziran ayında başlatılan Pençe-Kaplan operasyonunu bu kapsamda kullanmaya çalışan terör örgütü PKK yayın organları, Türkiye'nin salgın nedeniyle zayıfladığını ancak kendisini güçlü göstermek adına bu dönemde askeri harekât başlattığı yönünde propaganda yürütmüşlerdir.

Bununla yetinmeyen terör örgütü PKK, Suriye kuzeyi Haseke bölgesine elektrik sevkini engelleyerek bölgeye su akışını kesmiş, ardından ise suçlu olarak Türkiye'yi göstermeye, Türkiye'nin koronavirüs salgınına yaymaya çalıştığı gibi asılsız iddialara dayalı propaganda faaliyetlerini sürdürmüşlerdir (Sabah, 2020).

PKK'nın Avrupa ülkelerindeki destekçileri, pandemi ile ilgili gelişmeler hakkında Türk vatandaşlarına doğru bilgi sağlama iddiasıyla "Anti-Korona Avrupa Koordinasyonu" adında yeni bir örgüt kurmuşlardır. Bu örgütün yayınladığı makaleler aracılığıyla terör örgütünün, salgın kullanarak terör örgütüne destek sağlanmaya çalıştığı görülmektedir. Yine salgın kullanarak PKK terör örgütü Avrupa yapılanmasının bağış kampanyaları düzenlediği de görülmüştür (Günay ve Tetik, 2020). Kısacası PKK'nın özellikle Avrupa kentlerinde salgın hakkında bilgilendirme yapmak bahanesiyle örgüt propagandası yaptıkları ve örgüt için finans sağlamaya çalıştıkları anlaşılmaktadır.

Sonuç

Terör örgütleri devletlerin zor duruma düştükleri ya da düşmelerinin muhtemel olduğu doğal afet, salgın hastalık, ekonomik ya da siyasi kriz gibi ortamları istismar etme eğilimindedirler. Salgın döneminde de terör örgütlerinin böylesine zor bir dönemi istismar ettikleri, terör eylemlerinde görece bir azalmaya giderken en iyi istismar yöntemi olan terörizm propagandasında artışa gittikleri görülmektedir.

Din motifi terör örgütlerinden aşırı sağ örgütlere çok geniş bir yelpazede yer alan terör örgütlerinin küresel salgın kullanmaya çalıştıkları, kendi ideolojileri doğrultusunda örgüt propagandası yaptıkları görülmektedir.

Salgın döneminde zorunlu olarak bireylerin evlerinde kaldıkları, evde kalma süresince ise insanların internet ve sosyal medya kullanımını artırdıkları, bu nedenle de daha fazla oranda terör örgütü propagandasına maruz kaldıkları söylenebilir. Böyle bir durumu öngören terör örgütlerinin radikalleşmeyi artıran, terör örgütlerine katılma çağrı yapan, devletleri çaresiz göstermeye çalışan propagandalara yönelecekleri anlaşılmaktadır.

Salgının önümüzdeki kısa ve orta vadede devam etmesi durumunda, ülkelerin karşılaştığı ekonomik sorunların artarak devam edeceği, terör örgütlerinin ise faaliyet gösterdikleri ülkeleri çaresiz ve yönetilemez gösterecek yönde propaganda yapacaklarını tahmin etmek güç olmayacaktır. Bazı örgütlerin ise salgına yönelik tedbir veyahut salgından etkilenen toplumlara yardım etme görüntüsü altında terör örgütlerini güçlü, devletleri ise aciz gösterecek faaliyetlere de yönelmeleri mümkündür. Bu kapsamda değerlendirildiğinde salgının devam ettiği sürece terör örgütlerinin propagandalarına karşı tedbir alınması uygun olacaktır.

Kaynakça

- Günay, N. ve Tetik, Ü. (22 Mayıs 2020). *Turkey's 'seek and destroy' strategy against PKK terrorism in COVID-19 period* <https://www.aa.com.tr/en/analysis/analysis-turkey-s-seek-and-destroy-strategy-against-pkk-terrorism-in-covid-19-period/1850498>
- Hincks, J. (29 Nisan 2020). *With the World busy fighting COVID-19, Could ISIS mount a resurgence?* <https://time.com/5828630/isis-coronavirus/>
- Macklin, G. (15 Mayıs 2020). *Coronavirus and the far right: Seizing the moment?* <https://www.ispionline.it/it/publicazione/coronavirus-and-far-right-seize-moment-26153>
- Meek, J.G. (2 Nisan 2020). *Terrorist groups spin COVID-19 as God's 'smallest soldier' attacking West.* <https://abcnews.go.com/International/terrorist-groups-spin-covid-19-gods-smallest-soldier/story?id=69930563>.
- Perrigo, B. (8 Nisan 2020). *White supremacist groups are recruiting with help from Coronavirus – and a popular messaging App.* <https://time.com/5817665/coronavirus-conspiracy-theories-white-supremacist-groups/>
- Qandil, M.M. (18 Nisan 2020). *Terrorism and Coronavirus: Hyperbole, idealism, and ignorance.* <https://www.washingtoninstitute.org/fikraforum/view/Terrorism-Extremism-Coronavirus-ISIS-Al-Qaeda-Resurgence-COVID-19>
- Sabah. (29 Mart 2020). *Terör örgütü kara propagandaya başladı.* <https://www.sabah.com.tr/gundem/2020/03/29/teror-orgutu-kara-propagandaya-basladi>
- Sümercan, M.M. (2010). *Uluslararası terörizm ve PKK terör örgütü (1980'den günümüze)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi.

Yurttutan, H.İ. (2007). *Terör örgütlerinin basın yoluyla sürdürdükleri propaganda faaliyetlerine bir örnek: Sabancı center suikasti ve Fehriye Erdal*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi.

[1] Atfı için: Bural, E. (2020). *Küresel Salgında Terör Propagandası*. <https://www.teram.org/icerik/kuresel-salginda-teror-propagandasi-71>

[2] TERAM Başkanı.

Erol Başaran BURAL